

Ardealul

3 LEI Exemplarul

Redacția și Administrația:
ARAD, Str. Românului No. 6.
Telefon 156.

ORGAN POLITIC ȘI DE INFORMAȚIUNI
Apare Joia și Duminică

ABONAMENTE:
Un an, lei 400.— șase luni, lei 250.— trei luni
lei 150.— Pentru autorități și întreprinderi par-
ticulare 1000 lei anual, — șase luni, lei 600.—

3 LEI Exemplarul

DRUMUL BUDAPESTEI

— Șapte ani dela ocuparea ei —

ARAD, 5 August

Dintr'o bestie blândă, cum era omul preistoric, el a devenit — spune Fr. Schlegel — o „bestie gravă“.

E lungă povestea războaielor și — nesfârșită demonstrația istorică a decăderii primordialului instinct omenesc.

În 1914 o canonadă de rodomontade, porțită de cei mai reprezentativi animatori de popoare, evidențiază dodo-nică, strania latitudine de rătăcire a conștiinței umane.

Privit sintetic, în acelaș plan cu Kaiserul Wilhelm, episcopul Prohaska, cel mai culminant dialectician al mentalității maghiare, n'a fost cel din urmă între protagoniștii războiului, când a spus, că acesta avea să fie „baia de oțel a popoarelor“.

Superlativul de pervertire a sensului moral omenesc își căutau o verificare cruntă în întreaga desfășurare a degradantului război ce a urmat. Nemții, bulgarii și — hai să nu-i mai numim cine, — își creau o virtute din „a nu face prizonieri“. Holocaustul și hecatomba omenească, era un firese ritual pentru neamul înebunit de Nietzsche și pentru palizii sateliți ai lui.

Vă aduceți aminte de căderea Bucureștilor?

În toate orașele transilvănene, delirante demonstrații cu torțe. Turnurile păpășii și calvine din Pusta maghiară erau să se surpe de-atăta tras de clopot și — totuș — și în acel cutropitor svon de aramă urechia noastră deslușia o stranie simfonie necrofonă, ca picurată din „Clopotele“ lui Edgar Poe.

Din Ardeal clopotele ple-caseră din vreme, — nu spre Roma, ci spre Lem-berg... Așchiderea ca'n Ardeal, mute erau și cuprinsurile Serbiei. Doar chiotele

orgiace din popotele ofite-rești înfiorau geamurile ată-tor orfani ai nimănui... Puținele clopotnițe din țara cu puține biserici erau și acolo mute ca în Ardeal, căci arama clopotelor sbura la acea dată spre toate obiectivele surde ale puterilor centrale, contrafacută, vai, în perversul simbol al granaței...

Tot ce Hydra parainstinctu-lui războinic milenar a în-gărâdit în substratul sufletului omenesc ca desagre-ment moral, s'a revărsat a-supra românilor în chip to-rențial, și — avem impresia controlată în amănunt, tre-cută prin filiera supremei stăpâniri de sine, — că niciodată în istorie, o ava-lanșă mai elementară a tu-turor diatribelor, o erupție mai deconcertantă a barba-rismului latent, n'a avut loc ca atunci, în ceasul căderii Bucureștilor... E clar: sun-tem un popor cu rost mes-sianic.

Pentru cei ce se tem de precizări: „*meminisse ju-vabit*“.

Cu învăluiri de uragan fatidice, ura tuturor urilor neînțelese cerea cu o sin-ceritate vulcanică: extirpa-rea neamului românesc...

Să răsfoim grăbiți aceste pagini de ieri ale amintirii. Să ne menținem cu țarie străveche în linia superioară a rostului nostru messianic. Căci, iată, tot noi am fost cei mențiți să aducem corec-tivul etic al destinului divin în conștiința celor pe cari noi ni-i dorim vecini buni, iar nu dușmani.

Corectivul, înțeles ca o lecție supremă, de-o valabi-litate infinită, a fost ocu-parea Budapestei, de către armatele române, la 5 Au-gust 1919.

Șapte ani s'au împlinit de atunci.

Blondele trestiișuri din fața Szolnok-ului îngână azi arii de-o tonalitate mitolo-gică.

Vijeliosii „pui de tigri“ plecați să pedepsească pe valahi și să „desrobească“ Ardealul, dorm uitați prin cele mlaștini pustii.

Vă mai aduceți aminte de povestea regelui Midas? Pus arbitru între Apollo și Pan, între liră și nai, nărodul rege al mitului a găsit că arta zeului soare este inferioară artei indeletnicite de ciurucul de zeu al tufelor pădurii, care era Pan Apollo pedepsi pe zevzeul de Midas, prefăcându-i urechile în ure-chi de măgar. Secretul a-cestei pedepse fu împărțit de barbierul lui Midas, sin-gurul care putuse să-l afle, trestiișului din preajma re-ședinței regesti... și, trestie-țile aveau pentru bolta in-stelată veșnic o singură șoaptă, un bizar și temut re-fren: „regele Midas are ure-chi de măgar“.

Budapesta, care, pare-se, n'a reflectat nici până astăzi, asupra înțelesului adânc al lecțiilor ce a primit deadrep-tul din gura răsăpăcată a evenimentelor; Budapesta, care a uitat și nici c'a vrut să ia aminte, poate, că pen-tru populația ei suprachi-nuită a fost o revelație gene-rositatei armatelor noastre; Budapesta, a cărei populație a fost atunci alinată de munificența pâinei româ-nești; Budapesta, care în loc să trăiască un coșmar apocaliptic cu prilejul acelei „vizite“ istorice (care, to-tuș, n'a fost concepută drept o orgolioasă revanșă cum își în-ehipua, a trăit elipe de recu-lgere morală națională; Buda-pesta, în sfârșit, care a rămas și vrea să rămână surdă la chemarea istoriei, întocmai ca'n trecut, încăpăținându-se

în preferința ei de ură îm-potriva aliatului ei cel mai firese și singur salvator (nu mai cităm numeroasele ata-curi recente datorite unor personalități reprezentative), — această silhuie, unică și lamentabilă Budapesta are, cu prilejul aniversării de as-tăzi, suprema indicație de-a-și recapitula evenimentele de acum șapte ani, deslușindu-și cu tot dinadinsul freamătul păpurișului de pe malurile Tisei, pentruca, în interesul superior al ei, să-și ampu-teze cu o zi mai curând urechile de... Midas...

Quidam.

Inseminări de-o zi

Sadoveanu în limba polonă

O veste bună pentru românii cari iu-besc literatura românească și cari își iu-besc, cu adevărat patria:

O parte a operei lui Mihail Sadoveanu va apărea în limba polonă, grație muncii unei distinse intelectuale polone Katerska, măritată cu eminentul profesor român P. Sergescu.

Această nobilă doamnă, care a învățat repede românește și ne cunoaște bine literatura și arta, se afirmă, de câțiva ani, ca o neobosită propagandistă a cauzei românești.

În revistele pariziene am avut prilejul să citim adeseori articole și informații despre mișcarea noastră culturală scrisse de această nouă fiică a patriei noastre.

Munca dnei Katerska-Sergescu nu se putea mărgini la atât. În dorința de a ne face cunoscuți peste hotare, gândul ei s'a oprit la opera lui Mihail Sadoveanu. „Dumbrava minunată“ va apărea astfel în limba lui Ladislau Reymont... Tărâni din opera lui Sadoveanu vor fa-ce cunoscuți cu tărâni din opera uriașă a marelui romancier polon, stins de cu-rând.

Și va fi un câștig și pentru noi și pentru vecinii noștri.

Activitatea dnei Katerska-Sergescu va avea, desigur, darul de a înoda firul rupt al relațiilor culturale româno-polone, cari au lăsat adânci urme în istoria fur-tunoasă a trecutului nostru.

Dorim din toată inima muncii dnei Katerska-Sergescu succese neașteptate, menite să crească avântul și puterea de muncă. Deocamdată, omagiile noastre neprecupețite pentru tot ce a făcut până acum în interesul cauzei românești.

Cât ce privește activitatea-i în plină desfășurare, vom urmări-o, pas de pas, cu toată simpatia și recunoștința, și nu vom uita să-i trimitem, din când în când laudele noastre calde.

IN UMBRA LUI ADY

— Certurile de ieri și de azi ale epigonilor. — Un gest lămuritor —

Arad, 4 August

A fost, de sigur, cel mai în-teresant om al Ungariei, în-cepând cam dela 1905, poetul Ady. Poate singurul cap lucid al rasei, într'o epocă de ego-centrism și megalomanie sui generis.

Acum sunt doi ani faimosul scriitor Herceg (Herzog-șvabul renegat) Ferenc, pornise în revistele și ziarele din Legi-tima-Ungarie (și nu „mutilata“) un curent de surpare a ido-lului generațiilor noi prog-resiste, care a fost Ady. Scor-monind operei poetului și, pu-nând la cântar (vorba lui Eminescu) fraze abrupte din cele mai disparate crea-țiuni, au acumulat un strașnic dosar, în care i-se formulau capete de acuzație de felul cel-lor ce urmează:

„Sânt — spune Ady — un sper-jiu din viața lui Almos! „E țara cinilor aceasta — și nu e țara mea“. ... ce poate valora omul, când el este ungar!“ „Ungurii n'au dus la sfârșit nici o luptă, ci le-au frământat, veșnic blegi și lași.“ „Da, da și iarăși da: cea ce-i urât și întunecat în mine este maghiarismul.“ „Ungaria e o Hunnie murdară, o țară otrea-pă.“ „Aici (la Paris N. R.) voi să mor și nu la Dunăre, unde ochii mi-ar închide mâini urâte“ etc. etc.“

Ceice nu cunosc literatura ma-ghiară, să nu judece, însă, opera lui Ady, după asemenea citate. A fost un mare răzvrătit, un revol-tat sincer, — și, diatribele de na-tura celor aci pescuite, reîntegrate în contextul creațiunilor respec-tive, denotă mai curând o prof-fundă elementară dragoste de neam, înfățișând toate caracterele rudimentare ale rasei, care, în fond e, ca toate rasele: bună, blândă și, deci, umană.

Ady n'a fost din rândul perso-nalităților artistice contrafacute de influența cursului judeo-maghiar, — a fost un „strămoș“ întârziat, am zice noi. Pe Români nu putea să-i urască, ba prin firea călității sale trebuia firese să-i iubească.

Dar iată, că o seamă de scrii-tori maghiari zisi „progresiști“, înjghebează azi în România o societate literară închinată lui Ady și prezidată de cunoscutul virtuoz al traducerilor artistice d. Franyó.

Urmând parabola sintetică a defunctului maestru și ca un fel de verificare a testamentului său etic, țânara societate face un prim

gest frumos: participă anul acesta la comemorarea Sfântului poeziei române, Eminescu. Președintele societății, poetul și publicistul Franyó are cu acel prilej recent fericită și totuși inspirația plină de neprevăzut, să invoce, în ca-drele unei inspirate imprecții, câmpiile elisee, unde marile um-bre ale acestor două popoare, cari suntem noi și ungarii, găesc cu ușurință finalitățile unei eterne înfrățiri româno-maghiare.

Ady, în viață, scrisese în revista „Nyugat“ precum și în ziarul „Világ“ (cel mai cult în Ungaria) o serie de articole, concepute în spiritul panegiricului rostit de d. Franyó. Dar mai era și amintirea, încă vie tuturor, a serbătoririi artei maghiare în Teatrul Națio-nal din București, acum doi ani (jubileul Notarra), când în coroa-nele oferite de artiștii români artiștiilor ungaru, a fost descoperită cu stupefacție și cu sentimentul uluitor al unei revelații, frunza trei-colorului maghiar roș-alb-verde...

Imprecția lui Franyó, era, cum nu se poate mai binevenită, în se-ria atător precedente simptomatice ce se produsese în timpul din urmă în sfera preocupărilor ro-mâno-minoritare. Era accentul ac-ceptat în uvertura operei de re-șproacă apropiere, în era așazizelor „pacturi“, preconizate și realizate, doar cu imponderabile deosebiri de nuanțe, de către toate guver-nele, de către toate partidele po-litice românești, — concepția etică fundamentală a sufletului nostru național producând în mod na-tural aceleași fenomene ale înțelepciunii pacificatoare pe întreaga lui suprafață.

Cititorii noștri cunosc, însă, din lectura cotidianelor, care a fost strania concetință a figurării d-lui Franyó în umbra „teului sfânt“ dela Bellu. Doisprezece scriitori mai mult sau mai puțin impor-tanți ca factori creatori de opinie publică, dar membri ai societății Ady, au demisionat sgomotos.

Și nu credem, că adevărata cauză a acestui semnificativ gest, ar fi fost invocarea „câmpiilor elisee“, deși, grație imaginațiunei dlui M. Dragomirescu și nu mai puțin datorită faimilor dela „Cu-vântul“, cari pândesc cu vigilență și arguție fantastică aventuri ce-lestine ale eminentului critic lite-rar, aceste „câmpii“ ale eternei beatitudinii au ajuns atât de actuali-zate, încât au devenit de-adeptul fatidice. Plutesc mai aproape de pământ decât grădinile Semi-

ARADUL

de EGUMENUL SERAFIM

II.

Solul județului

Pătura arabila cu grosimea de câțiva centimetri dela suprafață în spre adânc e cunoscută sub numele de sol sau pământ viu cum îl numesc țărani. Ceiace e dedesupt face parte din subsol, formând roca mumă a solului sau pământului mort. Între sol, climă și vegetație e o strânsă legătură, un factor influențând sau modifi-când pe celalalt. Când clima unei regiuni se schimbă ea va da naș-tere altei vegetații, care la rândul ei putrezând se va descompune amestecându-se cu solul, schim-bându-i astfel compoziția. Regiuni-le de păduri în raport cu cele de șes au un sol deosebit, cel dintâiu datorit umezelii mari, iar cel din urmă pronunțatei lipse de precipitații atmosferice. Tînu-urile cari primesc o cantitate medie de ploaie sub 200 m. m. formează solurile aride sau de

pustie complect lipsite de vege-tație.

Dacă întrun loc cantitatea medie anuală de ploaie e între 200—400 m. m. acolo se vor putea des-volta câteva specii de plante mai mărunte, contribuind prin des-compunerea lor modificarea solu-lui. Cultura lor nici nu se poate face pe o scară întinsă și mai ales acestea soluri sunt improprii culturii plantelor mai mari. Re-giunile cari primesc o cantitate medie anuală de ploaie între 400—600 m. m. dau naștere unei vegetații bogate ierboase și ce-realelor, cari la rândul lor prin putrezire formează solurile avute în cernoziom sau humus.

În ținutul de șes al județului, roca mumă a solului o formează depunerile diluviale și în apropierea râurilor aluvionale acestora, iar nu în regiunea dea-lurilor și muntoasă sub pătura subțire de sol de pădure se în-tălnesc în special rocele eruptive,

șișturile cristaline sau calcuarile. Suprafața șesoasă a județului e acoperă solurile de stepă în unele ținuturi conținând o cantitate de 10—16% sau 6—10% ode hu-mus, dând naștere la cele mai bune pământuri pentru cultura cerealelor. În apropierea regiuni-lor inundabile sau acolo unde apele de ploaie nu s'au putut scurge de pe suprafața șesului s'au format pe întinderi mai mici așa numitele soluri sărate sau alcaline pe cari le întâlnim mai ales în plasa Chișineu și Arad. Regiunile de dealuri și munți a județului primind o cantitate me-die de ploaie anuală între 800—1200 mm, au dat naștere așa numitelor soluri de pădure. For-mațiunea lor se datorește ploilor bogate cari în cursul vremilor au descompus suprafața rocilor în duritate mare, apoi umezelii mari păstrate la rădăcina arborilor, lipsei de căldură solară, precum și formațiunei destul de rare, a curenților atmosferici. Solul de pădure e acoperit totdeauna cu un strat bogat de frunze moarte și materii organice în descom-

punere cari îl fac să-și păstreze umezeala chiar și în timpul căldurilor mari de vară. Solurile de păduri le întâlnim în partea de răsărit a județului însă numai acolo unde codrii n'au fost tăiați și pădurea stărpită cu totul, căci în acestea regiuni ploile au spă-lat stratul subțire de sol ridicând la suprafață pe mari întinderi stâncile goale și triste peste cari abia s'a putut fixa o vegetație ierboasă foarte săracă. În legă-tură cu diferitele tipuri de so-luri pe fața județului găsim dis-tribuite și plantele cari la rân-dul lor condiționează existența animalelor mai ales ierbivore de-mestice.

Vegetația.

Plantele cari acopăr suprafața județului variază după relief și sol, în regiunea de șes având preponderanță cerealele și ier-buriile iar în regiunea deluroasă pomii roditori și pășunile. Câm-pia are o floare specială carac-teristică stepelor pe când dealu-rile și munții se deosebesc prin întinsele regiuni acoperite de

plante mari în special de păduri. Regiunea de Apus a județului ca altfel toată câmpia Tisei e supusă mai mult influenței climate medi-terane din Sudul Europei pe când regiunea estică aparținând mun-țiilor Apuseni e influențată mai puternic de clima continentală care cuprinde țările din răsăritul continentului în toată partea apu-seană a județului se cultivă în special spicoasele: grâul pentru consuma-ție apoi ovăzul pentru hrana ani-malelor și orzul pentru fabricele de bere. Cultura porumbului se face mai ales în regiunea de con-tact a șesului cu dealurile și în special de după războiu de când a dispărut în mare parte marea proprietate, creindu-se proprietăți mici. O plantă cultivată pe mari întinderi este tutunul apoi plan-tele industriale cânepa și inul și floarea soarelui. Pentru hrană și nevoile casnice se cultivă cartofii și sfecla de zahăr mai ales în regiunea nord-vestică a șesului. Pomii fructiferi și vița de vie le întâlnim rar la șes, aici cultura lor nu reușete din cauza climatei și a solului. Pădurile cari acope-

riau înainte cu un secol tot ținut-ul dintre Crișuri au dispănut a-proape cu totul locul lor fiind ocupat de cereale, iar azi le întâlnim a-proape numai în apropierea ape-lor unde umezeala solului e mai bogată chiar și în timpul secetei din lunile verii, arborii pădurilor din șes sunt stejarii, ploplul și sălcile iar în partea de apus a județului în câteva sate se întâl-nesc plantații mai mici de sal-câmi. Pentru hrana animalelor pășunile nefiind suficiente lo-cuitorii satelor din șes seamănă plante de nutreț, porumb, lucernă, trifoi și mohor. Aspectul vegetației se schimbă cu cât intrăm din șes înspre regiunea dealurilor, cerealele sunt tot mai puțin, lo-cul lor fiind ocupat de pășuni și păduri. O regiune aparte din punct de vedere al vegetații o formează Podgoria Aradului cu vestitele-i vii începând dela Pau-liș până aproape de Ineu. Sate întregi se ocupa numai cu cultura viței de vie al cărei produs în-a-nte de războiu îl desfăceau de-parte în Austria și Germania. Regiunea deluroasă și muntoa-

PROSPECT

Subsemnații luând inițiativa pentru înființarea unei societăți anonime române pe acțiuni pentru confecționarea imprimatelor și lucrărilor de arte grafice de tot soiul precum și comercializarea hârtiei și a altor mărfuri și produse în legătură cu acest ram cu sediul în Arad sub numirea de: „Imprimeria județului Arad“ cu durată nelimitată și cu un capital fundamental de lei 3,000.000, zis treimilioane repartizat în 3.000, acțiuni la purtător a 1.000 lei acțiunea, prin prezentul prospect anunțăm totodată, că se deschide subscripțiunea publică pentru acoperirea capitalului arătat mai sus cu începere dela 25 Iulie 1926 până la 15 August 1926.

Odată cu subscrierea acțiunilor se va face primul vărsământ de 40% din valoarea nominală, iar celelalte vărsăminte se vor efectua în modul următor: 30% la 1 Octombrie 1926, iar restul de 30% la 1 Iulie 1927.

Subscripția se va face în biroul fundației din Arad Str. Românului No. 6.

Subsemnații, fondatori, ne rezervăm dreptul a face repartizarea acțiunilor și de a închide subscripțiunea înainte de termenul arătat mai sus, tot asemenea ne rezervăm dreptul a fixa capitalul fundamental peste sau sub 3,000.000 lei și primul consiliu de administrație să fie numit de noi pe o durată de 5 ani.

Pentru efectuarea primului vărsământ nu se acordă subscriitorilor nici o amânare de plată, iar cu privire la celelalte vărsăminte va decide consiliul de administrație.

Arad, la 24 Iulie 1926.

dr. Cornel Iancu
dr. Sever Miclea
dr. Emil Micloși

dr. Silviu Moldovan
avocat, senator

dr. Alexandru Stoinescu

Direcțiunea școlii de notari
din Arad

No. 340—1926.

Comunicat

Se aduce la cunoștință generală, că Școala de Notari din Arad va funcționa în viitor conform Regulamentului pentru organizarea și funcționarea școlilor de notari, publicat în Monitorul Oficial No. 40 din 18 Februarie 1926.

Pentru a putea fi înscriși la examenul de admitere, care se va ține între 15 Sept. și 1 Oct. Candidații trebuie să prezinte dela data de 1—15 Septembrie, pe lângă cererea de înscriere și următoarele acte:

a) Certificatul de naționalitate, dovadă cetățenia română.

b) Extrasul de naștere, dovadă că are vârsta între 21 și 40 ani.

c) Certificatul doveditor că a satisfăcut legii recrutării.

d) Certificatul primăriei cu domiciliul lui dovedind că are folosință civilă și drepturile politice și bună purtare.

e) Certificatul de absolvire a liceului de stat sau a unei școli echivalente.

Cursurile se încep la 10 Octombrie și durează până la 10 August a anului următor.

Condițiuni mai detaliate se pot vedea în Monitorul Oficial No. 40 din 18 Februarie 1926.

Subprefect, directorul școlii:
105 Dr. Lazar ss.

No. 10/exc. 1926.

Publicațiune de licitație

Subsemnatul executor delegat jud. rogește prin aceasta publică că în urma deciziei Judecătorei de ocol Nădlac No. G: 763—1926 în favoarea Ioan Dosnyák contra urmăritului pentru suma de lei 1747 capital și accesorii, se decide termen de licitațiune pe ziua de 16 August 1926 după masă ora 5 unde se vor vinde la licitațiune publică: 1 scroafă, 4 porci, 3 perine și 1 bundă prețuite total în lei 10250. 117

Nădlac, la 31 Iulie 1926.

Pentru autenticitate:
Szinak
delegat executor.

ROMANIA

Comitetul Școlar Județean Arad

No. 812/1926

Publicațiune

Se aduce la cunoștință generală, că în ziua de 9 Septembrie 1926, la orele 10 a. m. se va ține licitațiune publică cu termen scurt în localul Prefecturii județului, pentru darea în întreprindere a lucrărilor de reparații la edificiile școlare din comunele Macea, Semlac, Șoimuș și Cicir.

În baza devizelor verificate de Serviciul tehnic al județului Arad, speșele de reparație sunt: la Macea 671.012 Lei, la Semlac 600.000 Lei, la Șoimuș 75.000 Lei, și la Cicir 158.000 Lei.

Devizele, condițiunile și planurile relative la aceste lucrări se pot vedea în biroul Comitetului școlar județean la Prefectura județului, camera Nr. 34, și la comitetele școlare rurale din comunele respective în zilele de lucru între orele 10—13 din zi.

Ofertele se vor trimite separat de fiecare școală.

Licitațiunea se va ține în conformitate cu Legea contabilității publice (Art. 72-82) și condițiunile generale pentru întreprinderi de lucrări publice și cu oferte închise și sigilate pe cari concurenții le vor înainta Comitetului județean în ziua licitației ora 10.

Amatorii vor depune deodată cu oferte și o garanță de 6% la valoarea lucrărilor în numerar sau în efecte de stat.

Arad, la 29 Iulie 1926.

Președinte:

Prefect:

(ss) Boneu.

Secretar:

(ss) V. Spătaru

Pește proaspăt

se capătă în fiecare Joie și Vinerea la **Gh. Dehelean** Arad, Piața Peștelui No. 19.

De vânzare

un dormitor francez, în coloirea osului.

Adresa la **Gerber** tâmplar Piața Mihai Viteazul No. 10.

ramidei, pline de ispite. Di Franyó a fost victima acestei apropieri.

Gestul scriitorilor demisionari iluminează viu îngustimea unui suflet colectiv. E atât de lămuritor, încât ajung cadrele acestui articolăș pentru a face de prisos orice analiză psihologică. El va ușura procesul de verificare al experiențelor noastre seculare și va veni un timp, când va trebui să facem drumuri largi prin burueni, în aprobarea definitiv acordată a continentului nostru și-a lumii.

În orice caz Societatea Ady nu este încă adumbrită de duhul regretatului Proteu maghiar.

Scaevola.

Consfătuirea dela Văleni

— Senzaționalele declarațiuni ale dlui N. Iorga. — Spre o colaborare cu guvernul? — O desminte a dlui Iorga —

Zilele trecute s'a ținut la Vălenii de Munte consfătuirea la care au fost convocați prietenii politici ai dlui Iorga.

În expunerea generală pe care a făcut-o, d. Iorga a arătat că sunt nefondate știrile prin care se arată că ar fi primit bani dela guvern pentru instituțiunile sale culturale.

D. N. Iorga a constatat că guvernul actual are o seamă de personalități de valoare care pot munci cu succes pentru binele țării!

Cât privește raporturile sale cu partidul național, a declarat că lasă alora rândul să plece mai întâi din acest partid. D-sa a mai declarat că va colabora oricând cu cej ce urmăresc crearea unui nou partid.

La țărăniști — a spus d. N. Iorga — se potrec lucruri grave în conducere și nu d-sa va fi cel care va înlătura cauzele ce au provocat răul.

Partidul țărănesc ar trebui să regrete atitudinea pe care a avut-o față de naționaliști în alegeri.

D-sa recomandă ca de aici înainte prietenii săi să facă până la toamnă politica numai în numele său, când se va clarifica situațiunea partidului.

După consfătuirea dela Văleni, d. N. Iorga a arătat zărieștii că fuziunea grupării d-sale cu partidul național din Ardeal este definitivă. Rostul consfătuirii prezente a fost tocmai lămurirea intențiilor d-lui Iorga. D. Iorga desminte svonorile de colaborare cu guvernul și califică svonorile cu privire la o înțelegere în schimbul președinției Camerei, ca inventate.

D. Iorga a mai declarat că crede necesară împiedecarea venirii la putere a partidului liberal după actualul guvern, printr'un bloc al tuturor partidelor.

D-sa s'a declarat împotriva fuziunii imediate cu țărăniștii, dată fiind criza actuală a acestui partid.

Probleme minoritare

Dr. Paul Barbat

Regatul milenar umbrat de coroana pontifului dela Roma, s-a despicat din cauza compoziției eterogene a populației sale. Adevărat labirint, format din o majoritate variată și superioară numeric față de populația dominantă — aceasta era Ungria de ori. Caracterul său poliglot, elemente dispartate, formau un întreg nefiresc un întreg compus din părți diferite, pentru a da o uniformitate acelei formațiuni politice, pe cari o închideau în sine hotarele „naturale“ ale fostei Ungarii.

Acestea au fost cauzele, cari au făcut să se cline și apoi să se surpe din temelii soborul edificiului medieval, pe a cărui frontispiciu era scris: Austro-Ungaria.

Articolul de față nu l'închin tristei memorii a acestui schelet, a cărui stafie și astăzi ne înproșcă mirosul mucegăos al închisorilor dela Văcz și Seghedin, ci voi căuta să arăt întrucât României de azi i-se poate atribui un astfel de caracter eterogen, după cum de fapt îl avea dualista Monarchie austro-ungară și întrucât ar avea și România oarecari minorități, situația acestor minorități în această țară. Lătuirea prin care voiesc să privesc minoritățile în articolul de față e cea etnică și aproape de los bisericească, cu toată înfașurarea caleidoscopică ce ar putea scapăra din această problemă minoritară Accentuez însă dela început, că mă interesează îndeosebi evoluția acestei probleme, întâi la noi și în legătură cu cea dela noi cea din alte părți, aceasta îndeosebi pentru a putea trage scurte concluzii comparative și pentru a justifica anumite afirmațiuni. Voi analiza problema sub raport istoric.

În general, istoricul evoluțiunii problemelor minoritare în România de azi nu se prea poate spune unei analize simultane. Nu pentru că ar fi imposibil să concepim dintr'odată o comparație sau să urmărim paralel trecutul mai multor minorități în „oceanele“ majorităților, ci fiindcă unele părți componente ale României Noi, prezintă în trecutul lor înfașurări așa de extreme, încât cred, că e mai ușor a scoate în relief particularitățile distincte și specifice unei provincii, privindu-le oarecum individual. De-altcum e cel puțin inutil, dacă nu absurd, a încerca să faci o comparațiune — în materia de care mă ocup — între o provincie cu populație eterogenă și între alta cu un element unitar și pur omogen, între o provincie cu minorități și alta cu minorități inexistente. A pune alături de trecutul celor două principate române cu o populațiune exclusiv românească, istoria Transilvaniei, în care găsești, pe lângă elementul românesc în majoritate, și minorități etnice, ar însemna să ignorezi o cale bună pentru a urma alta greșită. Deaceia voi privi distinct o provincie de alta și în special distinct provinciile ce până eri formau România Mică, pentru a mă întoarce apoi la finiturile dincoace de sira carpatică, cari până eri face-u parte integrantă din Monarchia austro-ungară.

Mă servesc de cele două cipele Românești ca punct de plecare cari au format nucleul rator al României de apoi, căuta să pătrund în politica tor Principate față de minorilor. Susțin dela început că cipelele Române cu o populație curat românească, în lipsă minorități nu puteau face o politică minoritară în trecut. Dar atunci cum ar putea și a tea forma subiect de discuție legătură cu aceste probleme noritare? Direct nu, indirect într-un mod de tot original, Principatele Române în dezvoltării lor, îndeau mai să excludă posibilitatea de a pripăși și la noi elemente minoritare. Prin urmare tot ce se spune în legătură cu aceste probleme minoritare în Principate și în țara de azi, trebuie să se țină în vedere că oarecari români față de elementele străine, cari uneori căutau să invadeze, să se așeze în aceste țări, această politică a fost variabil decursul timpurilor și variabil același timp chiar, după cum în cumpănă interesele populației dela țară sau a celei dela țară. Cu aceste interese fluctuante de sprijinire a imigrațiunii și nilor sau de împiedecare a imigrațiunii în aceste țări. Într'adevăr, încă din anul 1368, Domnii Românești întâria vechi privilegii de comerț al Sașilor în țări și de sigur ceva mai târziu asemenea privilegiu a fost dat purtea lui Bogdan, cel din voivod al Moldovei, sau de dinții urmași ai săi, „acelozice dl Nicolae Iorga. Alți Moldova, cât mai ales în România, Principii Români sprijineau la orașe imigrațiunile elementelor săsești, vestite a comerțului lor. Comerțul Principatelor era pe atunci rudimentar necesitățile consumatorilor creștere. Pentru a umplea această lacună, Principii Români au movat intrarea în țară a negtorilor Sași din Transilvania, rora, la început, li s'a îngădu să vândă marfa locuitorilor Principate și apoi unii începu să se așeze aici. Veneau în Principate și arhitecți și zidari și cari au contribuit mult la ridicarea orașelor noastre, imprimând caractere adânci în arta noastră arhitectonică, din individualitatea arhitecturii lor.

N-au putut însă acești imigratori să plămădească fundamentul formării unei minorități, căci numărul lor era disparent și erau înfirai în spațiu.

Dar pe când la orașe elemente săsece era promovată și încercat privilegii, la țară străinilor era interzisă pătrundea. Populația rurală puțin experimentată, pușor ca cadă în mreajele străinilor interesul ce-l aveau orașesatelor le era necunoscut.

Iată dar, cum Domnii Principatelor la sate urmăreau o politică cu totul opusă celei dela orașe. Dar să vedem cum se firmă această politică tratată încheiat între Vladislav Basarab Poarta Otomană la anul 1477. „Turcii cari vor veni în țară pentru comerț, vor fi datorii arate de unde vin și din ce țară.

să în cea mai mare parte de păduri de stejari, gorun și fag printre ele fiind risipite pășunile. Atât pe valea Mureșului cât și pe cea a Crișului-Alb cultura cerealelor se face pe o scară foarte redusă, abia nu mai în lunca acestor ape. Plantele cultivate sunt cerealele apoi legumele dintre cari cartofii ocupă locul de frunte. Coastele mai joase a dealurilor sunt plantate cu pomi roditori meri și pruni ale căror produse sunt valorificate în orașele și satele mari din județ.

De câțiva ani la șes a început o întinsă cultură a legumelor și a zarzavaturii, unele sate alimentând nu numai județul nostru ci și pe celea limitrofe.

Animalele

Pășunile din ținutul șesului și din regiunea de dealuri au dat naștere din vremuri vechi la o însemnată cultură a animalelor. Vitele cornute se găsesc pe toată suprafața județului, întrebuintate la lucrul câmpului și transportul powerilor mai ales la dealuri. În ținutul șesului calul e animalul de muncă, vitele cornute fiind ținute numai pentru lapte. În partea apuseană a județului se mai face

și cultura oilor, însă în o măsură mult mai mică față de dealuri unde pășunile sunt mai bogate și de o calitate superioară celor din câmpie. În regiunea deluroasă și muntoasă Highiş-Drocea și Muma-Codru toată vara pasc turme de oi și capre, singura bogăție a populației sărace din acea locuri. Înainte de război pe domeniile statului ori la fermele marilor proprietari se făcea o cultură sistematică a diferitelor rase de cai și vite cornute. După război în urma exproprierii, aceasta selecționare a animalelor a căzut în sarcina proprietarilor mijlocii. Mulți din proprietarii satelor șesului se ocupă cu cultura porcilor îngrășând an de an cu sutele pe cari apoi îi expoartă în Austria mai ales. În general după război cultura animalelor a stagnat din cauza crizei financiare care bântuie de atâta timp toată țara apoi restricțiunile și marile taxe vamale impuse exportului de animale i-a făcut pe proprietari să părăsească aceasta indeletnicire. În câteva sate din județ la dealuri și munți unde flora e mult mai variată se face apicultura care ar trebui înaragată cu toată puterea obicinuid pe țăran

cu aceasta indeletnicire plăcută, care reclamă timp puțin în schimb îi aduce atâta folos.

Mineralele

În regiunea dealurilor și muntoasă a județului se găsesc mai multe ținuturi bogate în minerale, dintre cari foarte puține sunt azi în exploatare. Aproape de Moneasa se găsesc însemnate zăcăminte de mangan, exploatare încă din evul mediu, din care era scos fierul în niște cuptoare primitive zidite la marginea comunei. În a doua jumătate a veacului XIX-lea exploatarea fierului din aceasta localitate a fost neglijată aproape cu totul, însă după războiu s'au început noui cercetări și azi lucrează câteva su'e de muncitori la minele noi deschise aici. Tot aproape de Moneasa se găsește marmora a cărei exploatare s'a început încă înainte de război.

Prezența fierului a mai fost semnalată sub forma zăcămintelor de limonită la Groși, Petriș și Milova apoi la Arăneag și Dud se găsește limonită amestecată cu aramă, iar la Păuliș și Dumbrăvița s'a semnalat regiuni bogate în hematit.

Carierile de piatră se întâlnesc

în toată regiunea deluroasă a județului. Celea mai însemnate localități de unde se face exploatarea pietrii sunt, Aciuța andesite, la Bărzava dioritul: la Borosineu piroxeu andesitul, la Dezna piroxeu andesit, la Gașca dolomit aparținând triasicului superior, la Gurahonț trifur andesitice, la Ciuciu piroxandezit, la Hălmagiu piroxeu andesit, la Iosăel piroxeu andesit, la Hălmăgel granitit, la Cladova diozit, la Cuvin șișturi cristaline, la Leasa augot andesit la Maria-Radna biotit granit și gresie. la Slatina gresie, la Măderat tafuri andesitice, la Moneasa calcar liasic, la Milova gresie, la Monoroștia gresie la Odvoș gresie, la Păuliș diorit, la Păncota tafuri, andesitice, la Prăgești tafuri andesitice, la Săvârșin biotit granit, la Șoimuș biotit granit, la Talact tafuri andesitice și la Troiași calcar jurastic superior.

În regiunea șesului la Ghioroc și Zimand se găsesc însemnate cariere de pietrișuri provenind din comul de dijecție al Mureșului. Arderea varului era în veacul trecut una dintre indeletnicirea cea mai de frunte a populației din Agriș, Troiași și Moneasa, aci

fiind cele mai vechi cariere și cuptoare pentru prepararea varului.

În timpul din urmă a luat o însemnată dezvoltare mai ales în orașul Arad, industria ceramică, datorite straturilor bogate de argilă aflătoare în diferitele localități din județ. Argilele cari rezistă la gradul cel mai înalt de temperatură și cari sunt mai des întrebuintate în industria ceramică sunt cele dela Drauf, Dud și Talaci apoi dela Agriș și Hălmagiu.

Populația județului

Ținând seamă de relief și de sistemul hidrografic județului Arad poate fi împărțit în două ținuturi mari. 1. partea apuseană formând șesul și 2. partea răsăriteană cu dealurile și versantul vestic al Munților Apuseni.

În șes putem deosebi următoarele regiuni naturale:

1. Valea Mureșului cu 16 sate.
2. Valea Sacă cu 10 sate.
3. Regiunea dintre Valea Sacă și Crișul-Alb cu 15 sate.
4. Valea Cigherului cu 6 sate.
5. Valea Crișului-Alb cu 16 sate.
6. Valea Truz și Sartus cu 6 sate.
7. Valea Crișului-Negru cu 6 sate.

Partea răsăriteană a județului cu dealurile și munții, poate împărțită cu următoarele regiuni naturale:

1. Valea Mureșului cu 33 sate.
 2. Ținutul deluros Highiş-Drocea cu 19 sate.
 3. Valea Crișului-Alb cu 55 sate.
 4. Ținutul de sub masivul Băhorului cu 20 sate.
 5. Masivul Ponorăș cu 15 sate.
- Facând o comparație între ținutul de șes și deluros al județului observăm că așezările omenești prezintă mai compacte în regiunile din urmă, la șes se găsesc localități pe când între dealuri și poalele munților 129, însă pe câș satele șesului au o populație ce de obicei trece peste câteva mii pe atunci celea dintre regiunile dealurilor rar ating această cifră de peste 1000. Documentele, datele statistice arată că populația județului a avut cele mai vechi așezări că ținutul deluros și munților, de unde mai târziu s'au dezvoltat înspre șes pe văile Mureșului și ale Crișurilor. Factorii ce au determinat aceasta evoluție sunt unii naturali alții istorici.

(Va urma.)

Marile serbări dela Putna

—Dela Cercul studentesc „Arboroasa”, Cernăuți—

Chemare In amintirea primului congres studentesc și a primei și celei mai frumoase serbări românești ce a avut loc la Mănăstirea Putna în anul 1871, din indemnul și străduințele marelui poet Mihail Eminescu, cercul studentesc „Arboroasa” din Cernăuți ridică un bust marelui poet, în curtea Sf. Mănăstiri, organizând cu această ocazie o mare serbare sub înaltul patronaj al A. S. R. Prințesa Ileana, pentru ziua de 8 August a. c.

La această serbare care va fi în același timp un prilej de înfrățire românească și pioasă pomnire a marelui Voevod Ștefan cel Mare, chemăm pe toți bunii români să ia parte.

Programul va fi următorul: Duminică 8 August, orele 12: Primirea la gara Putna a A. S. R. Prințesa Ileana și a oaspeților. Convoi la Mănăstirea Putna, însoțit de muzica militară și detașamente de arcași. — Orele 13: Parastasul pentru pomenirea lui Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și Mihail Eminescu. — Orele 14: Masa festivă în curtea Mănăstirii la care vor participa A. S. R. Prințesa Ileana și reprezentanții autorităților și tuturor societăților culturale, corale, studentești și arcașești. — Orele 16: Desvelirea bustului lui Mihail Eminescu, executat de sculptorul O. Han, în prezența A. S. R. Prințesa Ileana și a d-lor Octavian Goga ministru de interne, general D. Mircescu, ministru de război, V. Goldiș, ministrul Artelor, Dor Popovici, ministrul Bucovinei, Nichifor Crainic, secretar general al Ministerului Artelor, Pamfil Seicaru, preș. sind. ziaristilor, și alte numeroase personalități din viața culturală.

Cuvântări: Seara, mare petrecere câmpenească. — Jocuri de artificii. — Cântece din buciom executate de arcași. — „Doina din Caval”. — Intreaga serbare se va cinematografa, de serviciu special cinematografic al Fund. „Principele Carol.”

Indrumări: 1. Cea mai bună legătură de cale ferată pentru a

ajunge la Mănăstirea Putna (Bucovina) este linia București-Cernăuți, Gara Dornești, unde va sta la dispoziție în dimineața zilei de 8 August, orele 10, o garnitură specială de tren, automobile și autobuze. — 2. Cei cari vor să vină cu o zi sau două înainte, se vor opri la Radauți, unde vor lua informații pentru caririure la farmacia lasinski, (lângă gară). — 3. Cu ord. direcției generale s'a acordat 50% reducere pe c. f. r., astfel că biletul de la ducere, se va utiliza gratuit la întoarcere, pe baza legitimației dată de comitetul serbarii. — 4. La dispoziția publicului vor sta mai multe bufeturi. — 5. In caz de ploaie, comitetul s'a îngrijit să ridice adăposturi și corturi. — 6. Pentru orice alte informațiuni în timpul serbarii stau la dispoziția publicului membrii comitetului, având în piept butonul tricolor cu litera A.

Președintele cercului studentesc „Arboroasa”
Theodosie Popescu.

No. 11 — exc. — 1926.

Publicațiune de licitație

Subsemnatul executor delegat jud. regesc prin aceasta publică, că în urma deciziei Judecătorei de pace Nădlac No. C. 550—1926, 400—1926 în favorul lui Bernat Sternheim, Ioan Konz și Eugen Holtzer pentru suma de 4115 plus 10.000 plus 2307 lei 50 bani total 16422 lei 50 bani capital și accesorii, se decide licitațiune contra urmărișilor pe ziua de 20 August 1926 după masă ora 5 unde se vor vinde la licitațiune publică: 1 dună, 2 perine, 1 diyan, 1 oglindă, 1 scroafă și 2 mascuri prețuite total în 11200 lei.

Nădlac, la 31 Iulie 1926

Pentru autenticitate:

Szinak,

deleg. executor.

Anchetele noastre

Tot în chestia respingerii ofertei românești

Arad, 4 August.

Am vorbit în numărul trecut al ziarului nostru, despre respingerea ofertei românești la licitația ținută pentru confecționarea multor costume bărbătești, (uniforme) necesare slujbașilor din diferitele servicii, pendinte de primăria orașului nostru. Spuneam acolo că, apelul înaintat de către firma Ștefan Coroban et comp. a fost dezbătut în fața unui consiliu de cinci, apărătorul firmei Moskovit fiind jonorabilul domn Reinhart, consilierul economic al Aradului și că dezbaterea acestei cauze a rămas fără rezultat precis.

Azi venim cu noui și prețioase descoperiri, pentru a arăta atât onoratului Consiliu Comunal, cât și opiniei publice că, la primăria orașului și în special la resortul economic, s'au săvârșit cele mai condamnabile abuzuri. Dela încheierea pacy și până în anul 1924, primăria orașului Arad și-a confecționat uniformele necesare oamnenilor de serviciu, la o singură firmă și anume la firma Moskovit. Totul era aranjat din vreme și licitația avea rostul unei simple prăfuri în ochii opiniei publice. Poate că și astăzi lucrurile ar fi dănuite pe mai departe, dacă nu intervenea un eveniment și anume acela al concurenței... și când te gândești din partea cui!... din partea unor firme românești coalizate!! Aflând despre această concurență — fapt cu totul neprevăzut — firma, ajunsă furnizoare din oficiu, și-a tăiat simțitor din prețuri, reducând prețurile cu peste 60%, sumă care se apropia întrucâtva cu cea indicată pe oferta românească, care totuși rămânea cea mai avantajoasă. Așa, de pildă, firma Moskovit oțerea — în anul 1924 — confecționarea unei mantale — calitatea ștofei și celelalte furnituri, aceleași din anul 1920 — pe prețul de 3480 când cu patru ani în urmă o confecționare pe prețul de 1680. Rușam pe cititori și totodată pe membrii onoratului Consiliu ca la facerea diferenței de prețuri să adauge și scumpețea survenită în timpul acestor patru ani, numai așa putându-și da seama de abuzurile săvârșite cu aceste comenzi de uniforme. Acesta este numai cazul mantalelor. La ce diferență fantastică am ajunge, dacă am socoti și restul uniformelor furnizate: costume de iarnă și vară? Constatând cele relatate mai sus, am înțeles pledoaria dlui Reinhart, care înseamnă nici mai mult, nici mai puțin, decât punerea în cea mai întinecoasă umbră a tinerei industriei românești, care a avut curajul să își strige respect și cinstit, dreptul la existență.

Toți acei români, din onorata comisie de cinci, au în fața lor de ales și în cazul când vor împărtași părerile dlui Reinhart, merită disprețul nostru al tuturor.

Dacă recunoaștem că industria minoritară se bucură de un teren bine stabilit, nu este mai puțin adevărat că trebuie să se recunoască și faptul, că industria noastră națională are nevoie de încurajarea autoităților dintr-o țară devenită românească. Mergem mai departe spunând că, nu implorăm milă pentru această industrie, abia la început. Nu! — Noi nu dorim decât perfecta legalitate, judecătoria ei fiind însă oameni imparțiali și nu cei din categoria dlui Reinhart, omul prietenilor, susceptibile de banuală. Pentru susținerea acestei cauze, absolut drepte, vom continua lupta începută, bucurându-ne că în rândul nostru s'a înrolat și cel mai românesc cotidian bucureștean, de informații anume ziarul „Universul”.

Dar cu resortul economic al primăriei orașului, avem de lucru și vom continua.

x Cinema „Apollo” — Cu începere de Miercuri rulează un excelent film ematiant cu titlul „Momente hotărtoare”. Reprezentațiile încep la orele: 6, 7 și jum. și 9 și un sfert.

x Cinema „Urania”. Cu începere de azi va rula „Mizerii vieții”, în rolul principal cu Rod la Rocque și Mihail Varkonyi.

Vine! Vine! Vine! Patt și Patachon serial I, din viața de aur. „Cel mai vial om al Vienei”, în rolul principal cu M. Varkonyi și Maria Korda.

Știri și fapte

Le freamătă brazii

— Miniștri în concediu —

Santem în plin sezon de acalmie politică în forul public. Simpaticele sezon „al castraveilor”, al „canard”-ului ziaristic. Ca pretutindeni e pitulată și aci o minciună în frunzișul frazei. Secetă de subiecte, se spune. Nu-i adevărat. E sezonul subiectelor alese, când presa conștientă de tradiția ei educativă, perândă subiectele de fond ale epocii Dar în pustia asta de vremeire apocaliptică, cu velle putrezite, cu costume de vară căptușite clandestin cu blană de miel, am putea cu drept cuvânt să aplicăm un termen uitat și să-i zicem sezonului din acest an „stagionea cucumelui”, termen datorit simpaticelei latinizante de altădată, eruditul magistrat aradan Luca, o figură atât de reprezentativă a generației cipariene de acum aproape o jumătate de veac.

Dar ce fac cărmuitorii noștri pe astfel de vreme, când în sfârșit zărele au mântuit searbele preocupări poruncite de elementul arhibanal al arenei parlamentare?

Fruntașul ardelean proeminent, dl Goldiș, ministrul departamentului, care polarizează la cele două extremități ale vieii varile tendințe ale fluctuației sociale, e robit de poezia brazilor dela Vatra-Dornei.

Di G o g a, Antheusul situației, nu se știe dacă va bea sprudel la Karlsbad, ori spruri de vermu italian cu Mussolini și D'Annunzio. Deocamdată este la Ciucea și se bucură de cea mai meritată hodină Da'car fi să fie a a — dar cine știe?...

Di L u p a s, ministrul sănătății, după ce gustat reconfortantele băi dela Lipova, este actualmente la Ocna-Sibiului, în preajma leagănului de obârșie, pe care atât îl iubeste.

Di L a p e d a t u, mai va până să se aline și dsa. Deocamdată are de dat un iureș prin meleagurile administrației financiare din Ardeal. Dar iureș să fie!

Di B u c s a n, Cyrcya de alt sex al minoritarilor noștri, e în ambianță, la Sovata.

Singur dl G r o z a (Petre Grozea, cum îi zic frații de peste Carpați) stă aescuns după paravana... paravana... care paravana?

„Astea sunt vai noștri, pe ceilalți să ni i spună cotidianele.

Și în vreme ce freamătă brazilor vărăteci fecundază sufletul și intelectul cărmuitorilor noștri, Ardealul, acest pârliț col: de țară, așteaptă ca mai de mult: când se vor ivi odată semnele „refacerii elementului autohton de aici?!”

Așteaptă, așteaptă, în fericita țară a lui... Sfântu Așteaptă.

Concediul subprefectului

Di Augustin Lazar, subprefectul județului nostru a obținut un concediu de o lună. Interimatul îl va avea dl dr. Ioan Cornea, prețorul plasei Radna.

Noua organizare a poliției

— Clarificarea situației posturilor la prefectura poliției Arad —

Odată cu detașarea dlui Zamfir Filoti, fostul prefect al poliției Arad, la Inspectoratul Siguranței Timișoara, au început a circula versiuni peste versiuni Delegarea dlui Muțiu, ca prefect al acestei poliții a fost viu discutată, dându-se cele mai contradictorii interpretări. — În urma conferinței prefectilor, care a avut loc în zilele de 28, 29 și 30 Iulie la București, dl Octavian Goga ministrul de interne a clarificat — în limitele posibilității — atât situația prefecturii de poliție din Arad, cât și alte cazuri, similare celui din orașul nostru. Din cele discutate, cu ocazia acestei conferințe, avem informațiuni categorice că începând cu data de 1 Septembrie a. c. Ministerul de Interne tinde spre o nouă organizare a poliției și jandarmeriei din întreaga țară. In consecință situația posturilor dela prefectura noastră de poliție,

P. S. S. Episcopul dr. Grigorie Comșa

al Aradului va pleca pentru patru zile în satul său natal din județul Făgăraș.

Interimatul prezidenției Consiliului

Chestia interimatului prezidenției consiliului, în lipsa d-lui general Averescu, e definitiv rezolvită. D. Garofid va lua, conform protocolului tradițional, acest interimat, fiind cel mai vechiu ministru din actualul cabinet.

Moartea scriitorului Israel Zangwill

Din Londra se anunță încetarea din viață a faimosului scriitor Israel Zangwill

Moartea ministrului de justiție a Jugoslaviei.

Belgrad. O știre venită din Carlsbad anunță moartea ministrului de justiție jugoslav Marko Giurișici, membru marcant al partidului radical și amic personal al dlui Radici.

Adunarea Uniunii pan-europene la Viena.

Viena. Prima adunare generală a uniunii pan europene se va ține la Viena în zilele dela 4—9 Octombrie 1926.

Cutremur de pământ în Japonia.

Tokio. Eri a fost aci un puternic cutremur de pământ, care însă nu a pricinuit nici o pagubă.

O societate cehă pentru captarea oxigenului.

Praga. Conform informațiunei ziarului „Narodny Listy” în curând se va înființa la Praga o societate anonimă pentru captarea oxigenului din aer, care societate ar produce deocamdată 15 tone de oxigen.

Vitrina librăriilor.

Editura „Cartea Românească” despre o serie de volume tipărite cu o aleasă îngrijire și ca înfățișare. Reținem:

„Biserica de altădată”, poezii de Ion Pillat. Volumul abia apărut, e viu apreciat în presă și favorabil. E o contribuție substanțială pentru poezia românească. Vom reveni. Prețul lei 40.

„Din tainele simțirii”, nuvele și schițe, de Emilia Tailler. Este ediția II. completată și revăzută. 50 lei.

„Tara de dincolo de negură” povestiri de vânătoare, de M. Sădoveanu. 120 lei. O nouă operă de o prestigioasă valoare a prozatorului nostru unanim apreciat

Dan, romanul lui Vlahulă, ediție mult îngrijită, prețul 70 lei.

„Navele”, vol. IV. de I. Slavici. Prețul 70 lei.

„Anecdote nouă”, vol. VII. ed. V. — de Th D Speranță, prețul 70 lei.

„Cultura legumelor”, de Ilie Morloavă, prețul 40 lei, — o carte interesantă și tuturor folositoare.

Crima unui muncitor dela Uzinele Comune

— Duma Arsa își omoară șeful, se predă poliției. — Mobilul: mei: amenințări, persecuții și cinstirea copilei lui —

In ziua de 31 Iulie muncitor Duma Arsa, în etate de 43 din serviciul Uzinelor Comune a omorât — cu mai multe ture de cuțit, date în pânec — Borbély Gabor, șeful său, în etate de 35 ani. Crima s'a făcut în modul următor: Lucrător Duma, după terminarea serviciului în numita zi s'a dus acasă unde înapoindu-se înarmat un cuțit de bucătărie, a pătruns în apropierea porții Uzinelor munale, trecerea șefului său Borbély Gabor, pe care întâlnind — după un schimb violent cuvinte — i-a aplicat două puternice lovituri de cuțit în piept. La strigătele desperate ale Borbély, au sărit toți funcționarii Uzinei, cercând a-i da primele ajutoare. Totul însă a fost zădărnice, căci după transportare la spital cu „salvarea”, nenorocitul și încetat din viață. După ștergerea crimei lucrătorul Duma, aruncat cuțitul într-un canal, a apropiere, predându-se apoi ganelor polițienești, cari au plecat la fața locului pentru cercing cazul. Dus la prefectura de poliție, Duma deși în stare de ebrietate, și-a recunoscut crimele Mobilul Crimei: amenințări, persecuții și necinstirea copilei. După cercetările întreprinse, rezultă că Duma ar fi luat funesta hotărâre în urma repețitelor amenințări persecuții, pe care trebuie să înțindure din partea fostului șef. Așa, de pildă, în ultima vreme Duma fiind lipsă câteva zile dela serviciu, șeful său raportându-l dlui Kaufmann, directorul Uzinelor Comune, acesta at amenadat cu reținerea sumei 100 lei din salariu. Borbély nu mulțumit cu această amendă în spus lui Duma că, va intenționa să-i schimbe această amendă cu o pedeapsă mai gravă și a cerșit cu înfățișare din serviciu. Această amenințare a avut efectul tur gazului peste foc, căci chiar același zi, Duma fusese avizat de către proprietarul casei în care locuia, că pe ziua de 1 August trebuie să își părăsească locul. Toate aceste gânduri negre, prinzându-i judecata, acest muncitor s'a agățat de un singur gând — venit cel din urmă și pe lângă îl lua drept salvator — acea crimei.

Mai există încă o altă versidă pentru afirmarea ei cu tăria, ar fi nevoie de promisiuni anume: se zice că o fetiță a cratorului Duma, o fetiță al căre nume ne scapă și care era în vârstă de 17 ani — ar fi fost necinstită de către Borbély și tocmai prin pindu-se data nașterii, Borbély căuta despărțirea de subaltele său cu care lucra împreună în opt ani de zile. Dacă acest lucru s'ar dovedi ca adevărat, o circumstanță atenuantă mai puțin pentru criminal și regrete puțin pentru cel omorât.

Inmormântarea victimei a avut loc în ziua de 1 August și a fost ținut discursuri dlui Kaufmann, directorul Uzinelor Comune și dl Ioan Voiticeanu, funcționar în această instituție.

— Rep. —

Tratatul liberă țărănește?

București. In cercurile politice circula știrea senzațională de anumite tratative ale liberalilor pentru un acord de guvernare țărănești. Le dăm cu toată rezerva, numai pentru informații cititorilor noștri. Se vorbește demersul a fost făcut prin Inculeț, care s'a prezentat as Mihalache, arătând că este ducizat de șeful partidului liberal să propună țărănișilor o platformă pentru campania contra șefului și formarea viitorului guvern liberal țărănist prezidat de Ionel Brătianu cu excluderea Stere dela orice formație țărănească. Se afirmă că dl Inculeț precizat că în guvern ar intra dl dnu Lupu, Mihalache, Ștefan Madgearu și Mirto. Răspunsul dlui Mihalache a fost că are angajat printr'o propunere le fuziune adresată naționalilor poate angaja nici o discuție de alte partide. Dintre frunțașii țării, dl Chirulescu și Tătărușă lucrează în această direcție.

— Rep. —

Cenzurat: Prefectura Județului Arad

DIRECȚIUNEA UZINELOR de GAZ a orașului Arad.

Se află în situația plăcută, ca să servească On. public cu gaz de calorie înaltă, cu a cărui ajutor putem ca în timpul de pace ieftin a lumina, încălzi, pregăti mâncări, a călca rufe și a ne scărda. Instalațiile necesare și montările le executăm pe rate și pe prețuri de regie.

Uzinele Comune Secția gaz aerian: Arad, Str. Muciu Scevoia 9, 11, 13. — Telefon: 27, 25, 16.

Biroul uzinelor din str. Eminescu No. 4, stă la dispoziția On. public in ce privește comenzile etc.

Atelierul de broderii, țesături și cusături naționale al dnei Cristina Săbău Strada Gojdu Nr. 17, ARAD

Confectionează: cuverturi de pat, perdele, fețe de masă, lingerie etc. Specialități de batiste. Bogat asortiment de modele artistice pentru brodat. Imprimațiuni de modele pe pânză.

Tip. Rethy Succesor Arad.